

**אך** נראה דהענין כך, דצ"ב טעם החילוק בין עושין רצונו של מקום לאין עושין, ומה ענין זה למה שיהיה להם מספר או לא. ודוחק לומר דיתרבו שלא בדרך הטבע, דהרי גם במרא "והיה מספר". נאמר "כחול היום".

**כופר.**

## חכמת במדבר – במ"ר א,ה ילקוט תרפר התורה

וַיֵּשׁ לַהֲמַתִּיק הַדָּבָר, דְּהָרִי יֵשׁ בַּמִּדְרָשׁ שִׁיר  
הַשִּׁירִים [רבה זג] וַיִּלְקוּט בַּפְּרָשָׁת כִּי  
תִּשָּׂא [רמז שפן] דַּאִין מוֹנִין לֹא זָבַל וְכו', אֵלֶּא  
אוּצָר שֶׁל חֲטִין, כֵּךְ אִין מוֹנִין אֶת הָאוֹמוֹת  
רַק אֶת יִשְׂרָאֵל יַע"ש. וּלפ"ז הֵנָּה גַם בִּישְׂרָאֵל  
הַגּוֹף כֹּלָּה וְנַעֲשֶׂה עֹפֶר, אֲבָל הַנֶּפֶשׁ קִיִּים  
לְעוֹלָם, א"כ אִין שִׁיךְ לַמְּנוּת הַגּוֹף כִּיּוֹן  
דְּהוּא נַעֲשֶׂה עֹפֶר וּמִי מוֹנֶה עֹפֶר, אֵךְ הַנֶּפֶשׁוֹת  
שֶׁהֵם קִיִּימִים תְּמִיד שִׁיךְ לַמְּנוּתָם שְׁפִיר. אֵךְ  
זֶה אִם אִין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, דַּאִז  
נַעֲשֶׂה הַגּוֹף עֹפֶר, לֹא שִׁיךְ מִנִּין בַּגּוֹף רַק  
בַּנֶּפֶשׁ, וְשׁוֹב לַהֲנַפֵּשׁ לֹא שִׁיךְ כֹּלָּל עִין הָרַע  
וּמוֹתֵר לַמְּנוּתוֹ בִּלְאֵ כּוֹפֵר נֶפֶשׁ. אֲבָל אִם  
עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם אִז לַהֲיַפּוֹךְ, לַהֲנַפֵּשׁ  
לֹא שִׁיךְ מִנִּין כִּיּוֹן דְּהוּא חֵלֶק אֱלֹהִי מִמַּעַל,  
אֵךְ אִז צְדִיקִים גַּם גּוֹפֵן קִיִּים כִּמְעַשֶׂה דִּר'  
אַלְעִזֹּר ב"ר שְׁמַעוֹן [ב"מ פד,ב], וּר' אַחֲאִי בִר'  
יֵאֵשִׁיָּה [שֶׁבֶת קנב,ב], הֵנָּה בָּאֵלוֹ שִׁיךְ בֵּהֶם  
מִנִּין מִצַּד הַגּוֹף, וּבַגּוֹף שִׁיךְ עִין הָרַע, לִכְךָ  
אֲסוּר לַמְּנוּת רַק ע"י כּוֹפֵר נֶפֶשׁ. וְלִכְךָ אֲתִי  
שְׁפִיר דְּקוּשִׁיּוֹת הַש"ס, דְּכֹאֵן כְּתִיב "וְהָיָה  
מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", מִשְׁמַע דְּמוֹתֵר לִסְפּוֹר  
יִשְׂרָאֵל, וְכְתִיב "אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפֹּר"  
מִשְׁמַע דְּהוּי בִּלְאוֹ, לִכְךָ מִשְׁנֵי כֹאֵן בַּעוֹשִׂין  
רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, כֹּאֵן בָּאִין עוֹשִׂין עוֹשִׂין  
רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְלֹא מִצִּי לַתְּרִץ כֹּאֵן בַּגּוֹפֵן  
כֹּאֵן בַּנֶּפֶשׁ, דָּאֵם מִסְפַּר מִיִּירִי בַּגּוֹפֵן, הָרִי  
אֲסוּר לַמְּנוּת אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִיךְ אָמַר "וְהָיָה  
מִסְפַּר", לִכְךָ מִשְׁנֵי כֹאֵן בַּעוֹשִׂין, דַּאִז הוּי  
הַמְּנִין רַק עַל הַגּוֹף לֹא הַנֶּפֶשׁ וְזֶה אֲסוּר  
לַמְּנוּת, אֲבָל אִם אִין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם  
הוּי הַמְּנִין רַק מִצַּד הַנֶּפֶשׁ וְזֶה מוֹתֵר לַמְּנוּת.  
וַיֵּשׁ לַהֲמַתִּיק הַדָּבָר עוֹד. דְּהֵנָּה נִשְׁמוֹת  
יִשְׂרָאֵל, הַנֶּפֶשׁוֹת נִקְרְאוֹת 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל',  
וְהַגּוֹפִין נִקְרְאוּ 'רֹאשׁ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵנָּה  
הַמְּנִיג אֶת אוֹתָם שְׁלֵמָטָה הִימָנו, נִקְרָא

'רֹאשׁ' וּמְנַהִיג עֲלֵיהֶם. וְהֵנָּה הַגּוֹף הוּא  
הַמְּנַהִיג אֶת הַנֶּפֶשׁ, דְּהַנֶּפֶשׁ בְּלִי הַגּוֹף אִינוּ  
בַּעַל בַּחִירָה, וְאִין בִּידוֹ לַחֲטוֹא רַק ע"י הַגּוֹף,  
דְּהַגּוֹף הוּי בַּעַל בַּחִירָה וְלִכְלֹל אֲשֶׁר יַחְפוֹץ  
יִטְנוּ, וְהָיָה הַגּוֹף רֹאשׁ וּמְנַהִיג לַהֲנַפֵּשׁ וְשׁוֹלֵט  
עֲלָיו. וְלִכְךָ אָמַרְהָ הַתּוֹרָה "כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ  
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", דְּהִיִּינוּ שְׁתַּרְצָה לַמְּנוּת גּוֹפִין שֶׁל  
יִשְׂרָאֵל שִׁבְהֵם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ עִין הָרַע, אִז "וְנִתְּנוּ  
אִישׁ כּוֹפֵר נֶפֶשׁוֹ" וְכו'. וּלפ"ז הֵנָּה כֹּאֵן אָמַר  
"וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְלֹא אָמַר וְהָיָה  
מִסְפַּר 'רֹאשׁ' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם, וּמוֹכַח  
דְּבַמִּסְפַּר הַנֶּפֶשׁוֹת אִיִּירִי וְלֹא בַּגּוֹפִין, לִכְךָ  
מוֹכַח לַתְּרִץ כֹּאֵן בַּעוֹשִׂין, כֹּאֵן בָּאִין עוֹשִׂין.  
וּלפ"ז הֵנָּה בְּמָה שְׁצִיּוּהָ הַקַּב"ה לַמְּנוּת אֶת  
יִשְׂרָאֵל וְצוּהָ לִיתֵן כּוֹפֵר נֶפֶשׁ, זֶה  
שְׁפִיר הוּי כְּבוֹד לִישְׂרָאֵל, דְּבִלְאֵ כּוֹפֵר נֶפֶשׁ  
דַּאִז מוֹכַח דְּהַמְּנִין הוּי עַל הַנֶּפֶשׁוֹת, מִזֶּה  
מוֹכַח דַּאִין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, דָּאֵם  
עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אִין לַהֲנַשְׁמוֹת מִנִּין  
כֹּלָּל, דְּהֵם חֵלֶק אֱלֹהִי מִמַּעַל, א"כ הוּי לֵהֶם  
בְּזִיווֹן. אֵךְ אִם נִמְנִין ע"י כּוֹפֵר נֶפֶשׁ, מוֹכַח  
דְּהוּי הַמְּנִין עַל הַגּוֹפִין, וּמִי יִמְנֶה אֲשַׁפְּתוֹת  
שֶׁל זָבַל, וּבַעַל כְּרַחֵךְ מוֹכַח דְּגַם גּוֹפֵן יֵהִיָּה  
קִיִּים בַּקֶּבֶר, וְהוּי דְּבַר חָשׁוֹב וְזֶה שְׁפִיר הוּי  
כְּבוֹד מִמֶּשׁ.

וְזֶה שְׁאָמַר בַּפְּרָשָׁת בִּלְק [בַּמִּדְרָשׁ כג,ט-י] "הֵן  
עִם לְבַדְד יִשְׁכּוּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב, מִי  
מִנֵּה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפַּר אֶת רוֹבַע יִשְׂרָאֵל  
תְּמוֹת נֶפֶשׁ מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתֵהִי אַחֲרִיתִי  
כְּמוֹהוּ", וְהַכּוֹנֶה נִרְאֶה דְּבִא לִסְפֹּר מַעֲלַת  
יִשְׂרָאֵל, דִּאֵף בַּקֶּבֶר יֵהִיָּה הַגּוֹף הַשּׁוֹכֵן  
בַּמְּנוּחָה, וְכִמוֹ [ב"מ פג,ב] שְׁקָרָא רַבִּי אֲלַעֲזָר  
ב"ר שְׁמַעוֹן אֲנַפְשִׁיָּה [תְּהִלִּים טז,ט] "אֵף בִּשְׂרִי  
יִשְׁכּוּן לְבַטַּח". וְהֵנָּה מִדְרָךְ הַטֵּבַע נִדְמָה  
לְגוֹיִם, דְּדוֹקָא כְּשִׁישׁ חִיּוֹת בַּהַגּוֹף יִכּוֹל  
לַהֲתַקִּיִּים, אֲבָל כְּשֶׁהֵלֶךְ מִמֶּנּוּ הַחִיּוֹת וְנִשְׁאָר

הגוף לבדו, אי אפשר לו להתקיים כלל. אך בלעם אמר "הן עם לבדד", אף אם יהיה הגוף בדד בלא הנפש נמי ישכון במנוחה, כמ"ש "אף בשרי ישכון לבטח". ובאמת "ובגוים לא יתחשב", כלומר להגוים אין זה עולה על מחשבתם כלל שיוכל להיות כן. וזה שאמר "ובגוים לא יתחשב" אינו עולה על מחשבתם להיות כן, אך בעל כרחך אני מוכיח שהיו כן, דהרי צוה הקב"ה למנות את ישראל. וא"כ קשיא "מי מנה עפר יעקב", מי ראה למנות עפר של יעקב מה שיהיה נעשה עפר, מי ראה למנות דבר פחות כזה, "ומספר את רובע ישראל", דבר הבא מזריעת ישראל מן דבר פחות, מי ראה למנות דבר כזה.

**ויש** להמתיק עוד, דהנה סכום הפדיון הוי מחצית השקל, והנה סלע הוי שני שקלים. והן אמת דבכל מקום דכתיב בתורה שקלים הוי סלעים, היינו מכח דמנה של קודש כפול הוי [ב"ב צב], והוי חצי סלע דהיינו שקל כשל תורה כסלע דידן, אבל לעולם הסלע הוי שני שקלים. א"כ במנה של קודש הוי הסלע כשני סלעים דידן, ועכ"פ מחצית השקל הוי רובע הסלע מסלע של קודש. וזה שאמר בלעם דבעל כרחך גם הגוף קיים תמיד, שהרי ציוה הקב"ה למנות את ישראל, ואם יהיו חוזרין לעפרן "מי מנה עפר יעקב", מי ראה למנות עפר במנין. ואין לומר דהמנין הוי על הנפש ולא על הגוף, דהרי "ומספר את רובע ישראל" דציוה למנות רובע הסלעים ליתן כל אחד מחצית השקל, **ואם הוי המנין על הנפש אין צריך ליתן כופר נפש**, ובעל כרחך דהוי המנין על הגוף, ומי ראה למנות עפר, ובעל כרחך דגם גופן יהיה קיים. לכך "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי" - אחר המיתה "כמהו", להיות גופי קיים אחר המיתה.

**ובזה** נבין מ"ש המשורר [תהלים קמז,ג-ד] "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם המונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא" וכו'. והכונה נראה, דהנה עיקר הבכי הוי על המיתה, ובסילוק המיתה אמר [ישעיה כה,ח] "בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", הרי דעיקר הדמעה רק במיתה תליא מלתא. ובאמת כיון שהגוף קיים בקבר, אין לבכות כל כך על המת. וזה שאמר "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", ומה היא הרפואה היינו במה ש"מונה מספר לכוכבים", לישראל הנמשלו לכוכבים ציוה למנותם, ואם היה גופן כלה לא היה מצוה למנותם. והנה אמרינן בפ"ג דנדרים [כה,א] "לאפוקי דאסיק להו לאיסקונדרי, ואסיק להון שמא זוזי", וכן פריך שם [נדרים כד,ב] "ודלמא האי גברא קינא דשומשמני חזא, ואסיק להון שמא עולי מצרים, ושפיר משתבע", א"כ משמע דאפשר להעלות שם על דברים אחרים להיות כשם אדם. וכן הכי נמי כשרצה הקב"ה למנות את ישראל לא רצה למנותם ממש, רק צוה שיתנו מעות, ולהמעות נתן שם שהם ישראל, ומנה המעות, ובה מנה את ישראל. וזה שאמר לראיה דהגוף קיים, דהרי "מונה מספר לכוכבים", ואין לומר דאולי מונה הנשמות לא הגופין, שהרי "כולם שמות יקרא", דציוה שיתנו פדיון, ולהפדיון נתן שמות שהם ישראל ימנה אותם, **ואם המנין להנפשות לא הוי צריך פדיון**, ובעל כרחך דהוי על הגופין, ומוכח דגם הגוף קיים.

**ובזה** נבין מ"ש המשורר [תהלים קמח,ג-יד] "הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה", והכונה דהנה אמרו חז"ל [סנהדרין צא,ב] "ויקרא אל השמים מעל" ותהלים נד,ז זה